

Aplinkos ministerijai

2023-02-10

Nr. 09

|

2023-01-23

TAIS 23-1242

DĖL PROJEKTŲ

Išanalizavę 2023-01-23 Seime įregistruotus Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 2, 6, 7, 7¹, 7², 10 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10¹ straipsniu įstatymo projektą (Nr.23-1242) (toliau – PPATĮ projektas), teikiame pastabas ir pasiūlymus dėl augalų apsaugos produktų pakuočių tvarkymo. Šis projektas pateiktas kartu su kitų įstatymų pakeitimo projektais: Atliekų tvarkymo įstatymo (2021-01-27 reg. Nr.23-1237), Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo (2023-01-27 reg. Nr.23-1243) ir kt. Dėl visų minėtų projektų pateiktas vienas aiškinamasis raštas. Visą pakeitimų projektų paketą reikia nagrinėti kompleksiskai, nes kai kurie pakeitimai yra susiję.

Kaip rašoma aiškinamajame rašte projektu siekiama numatyti teisę Pakuočių organizacijai diegti augalų apsaugos produktų (toliau – AAP) prekinių pakuočių atliekų atskiro tvarkymo sistemą. PPATĮ numato tik bendras gaires ir įstatymo projekte numatyta prievolė priimti įgyvendinamuosius teisės aktus. Manome, kad tikslinga PPATĮ įsigaliojimą numatyti 2025-01-01, iki to laiko paruošus atitinkamus įgyvendinamuosius teisės aktus ir juose aiškiai apibrėžiant sistemos dalyvių prievoles ir pareigas bei numatant kontrolės mechanizmą.

Asociacijos narių nuomone, AAP pakuotės gali būti tvarkomos atskiru srautu per veikiančias organizacijas, aiškiai numčius atsakomybes, atsekamumą ir kontrolės mechanizmus arba gali būti kuriama atskira organizacija šiai specifinei pakuočių grupei sumažinus užimamos rinkos dydžio kartelę.

Įstatymo projekte numatyta, kad už AAP sutvarkymą atsakinga organizacija, organizuojanti AAP pakuočių atliekų tvarkymą, sudaro sutartis su organizacijos parinktais pagal aplinkos ministro nustatytą tvarką pakuočių atliekų tvarkytojais dėl AAP prekinių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo bei su augalų apsaugos produktais prekiaujančiais pardavėjais. Taikant gamintojo atsakomybės principą, gamintojai ir importuotojai atsakingi už jų vidaus rinkai tiekiamų gaminių ir pakuočių poveikį aplinkai per visą būvio ciklą nuo gamybos iki saugaus atliekų sutvarkymo, įskaitant surinkimo, vežimo, perdirbimo, naudojimo ir šalinimo sistemos organizavimą ir (ar) finansavimą. Pagal šį principą kiekvienas gamintojas ir importuotojas yra atsakingas už visą pakuotės ar gaminio poveikį aplinkai per visą būvio ciklą, pradedant nuo pakuotės ar gaminio projektavimo iki atsakomybės už tokios pakuotės ar gaminio saugų sutvarkymą. Manome, kad tik laisvanoriškai diegiamas atskiras srautas negali užtikrinti galutinio saugaus pakuočių sutvarkymo, todėl tikslinga svarstyti, kad augalų apsaugos pakuočių atliekų tvarkymas galėtų būti organizuojamas atskiroje organizacijoje. Šiuo metu tą riboja tai kad pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencija gali būti išduodama tik tai organizacijai, kuriai organizuoti pakuočių atliekų tvarkymą kaip jos dalyviai pavedė ne mažiau kaip 5 procentus visų Lietuvos Respublikos vidaus rinkai tiekiamų vienkartinų pakuočių tiekiantys gamintojai ir importuotojai.

Tokia sistema yra praktiškai išbandyta ne vienoje ES valstybėje, kai surinkimas yra vykdomas gamintojų importuotojų iniciatyva, taikant gamintojo atsakomybės principą. Lietuvoje vykdomas pilotinis projektas „Skalauk teisingai“ padeda augalų apsaugos produktų gamintojams surinkti praktinės patirties ir informacijos, kaip tinkamiausiai įgyvendinti gamintojo atsakomybės principą. Šio projekto metu dirbant su licencijuotu atliekų tvarkytoju, pakuotės atskiriamos iš bendro srauto t. y. surenkamos atskirai nuo pavojingų atliekų, surinktos augalų apsaugos pakuočių atliekos yra apskaitomos, fiksuojami tikslūs surinkti augalų apsaugos pakuočių kiekiai, atliekami suriktų pakuočių

užterštumo / pavojingumo laboratoriniai tyrimai. Todėl manome, kad aiškiai neapibrėžus atsakomybių ir organizacijai vykdant augalų apsaugos pakuočių atliekų tvarkymo sistemą sumažės augalų apsaugos pakuočių atliekų sistemos efektyvumas, išskalautos pakuotės ne visada bus atskirtos iš bendro srauto, nėra numatyta aiški kontrolė, atsekamumas ir atskaitomybė, dėl to gali būti neįgyvendintas gamintojo atsakomybės principas ir išlieka rizika, kad netinkamai sutvarkius šias pakuočių atliekas ir aptikus pažeidimus gamintojas mokės du kartus, t. y. papildomai taršos mokestį.

PRIDEDAMA: papildomos asociacijos CropLife Lietuva pastabos įstatymų projektams, 2 lapai

Direktorė

Zita Varanavičienė

Pastabos ir pasiūlymai, susijusios su augalų apsaugos produktų pakuočių atliekų tvarkymu, dėl PPATĮ pakeitimo ir papildymo projekto

Dėl sąvokų

1) PPATĮ pakeitimo ir papildyme projekte yra numatyta gamintojų ir importuotojų, kurie tiekia LR vidaus rinkai augalų apsaugos produktus, atsakomybė (pasiūlymas papildyti 7 str. 5 dalį 4 punktu). Gamintojo ir importuotojo atsakomybės principas yra numatytas Atliekų tvarkymo įstatyme (ATĮ 32¹ straipsnis). ATĮ pakeitimo projektu siūloma keisti sąvokas „**gamintojas**“ (2 str.36 d.) ir „**importuotojas**“ (2 str.38 d.), į kurias patenka gamintojai ir importuotojai tų gaminių, kurių atliekų tvarkymo ypatumus numato Atliekų tvarkymo įstatymas. PPATĮ 2 straipsnio 30 dalyje nurodyta, kad „kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos“ (t. y. tos, kurios neapibrėžtos PPATĮ) suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Atliekų tvarkymo įstatyme. PPATĮ yra apibrėžta sąvoka „pakuočių gamintojas“ o tai reiškia, kad visų kitų gamintojų ir importuotojų, sąvoka turi būti suprantama taip, kaip ji apibrėžta ATĮ, tačiau į ATĮ pateiktas apibrėžtis „**gamintojas**“, „**importuotojas**“ neįtraukti gamintojai ir importuotojai, kurie teikia Lietuvos Respublikos vidaus rinkai teikia augalų apsaugos produktus.

Pasiūlymas: gamintojai ir importuotojai, kurie tiekia Lietuvos Respublikos vidaus rinkai augalų apsaugos produktus atitinkamose pakuotėse, turėtų būti įtraukti į ATĮ 2 straipsnyje apibrėžtas sąvokas „gamintojas“, „importuotojas“ arba jų sąvoka būtų apibrėžta specialiajame įstatyme, t. y. PPATĮ.

2) Pasiūlyme papildyti PPATĮ 10¹ straipsniu, vartojama sąvoka „**augalų apsaugos produktais prekiaujantis pardavėjas**“¹. PPATĮ apibrėžtos sąvokos „pakuočių pardavėjas“, „pakuočių platintojas“ šio pasiūlymo kontekste neaktualios. Galiojančiame Atliekų tvarkymo įstatyme (2 str.34 d.) yra apibrėžta sąvoka „gaminių platintojas“ yra siejama su šioje sąvokoje nurodytais gaminiiais („**34. Gaminių platintojas** – asmuo, įskaitant gamintoją ir (ar) importuotoją, tiekiantis Lietuvos Respublikos vidaus rinkai verslo tikslais alyvas, transporto priemones, elektros ir elektroninę įrangą ir (ar) apmokestinamuosius gaminius.“). Atliekų tvarkymo taisyklėse (5.10 p.) yra apibrėžta sąvoka „**Produktų platintojas**“ („**5.10. produktų platintojas** – Taisyklėse apibrėžiamas kaip įmonė, Atliekų tvarkymo įstatyme įpareigota priimti vartotojų atiduodamas produktų atliekas (pavyzdžiui, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ar akumuliatorių atliekas), kurios veikla nesusijusi su atliekų tvarkymu; „). Galiojančio ATĮ kai kuriuos straipsniuose (ATĮ 34¹, 34¹⁵, 34¹⁸ str.) yra numatytos atitinkamų gaminių platintojų pareiga priimti jų platinamų gaminių atliekas. Analogiška iš esmės pareigą PPATĮ įstatymo pakeitimo ir papildymo projekte siūloma nustatyti dėl augalų apsaugos produktų pakuočių atliekų surinkimo „augalų apsaugos produktais prekiaujantis pardavėjams“.

Pasiūlymas: pateiktuose ATĮ ir PPATĮ pakeitimo ir papildymo projektuose suderinti sąvokas, kuriomis apibrėžiami subjektai, kuriems įstatymų leidėjas nustato pareigą priimti jų parduodamų/platinamų gaminių atliekas iš tų gaminių vartotojų.

Dėl PPATĮ 10 straipsnio 1 dalies

PPATĮ 10 straipsnio 1 dalyje numatytą gamintojų ir importuotojų teisę ir galimybę nustatyta tvarka steigti organizaciją, kuriai pavedamas pakuočių tvarkymas, gamintojams ir importuotojams, kurie tiekia Lietuvos Respublikos rinkai augalų apsaugos produktus, riboja

ir varžo šio straipsnio 5 dalies nuostata pagal kurią pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencija gali būti išduodama tik tai organizacijai, kuriai organizuoti pakuočių atliekų tvarkymą kaip jos dalyviai pavedė ne mažiau kaip 5 procentus visų Lietuvos Respublikos vidaus rinkai tiekiamų vienkartinų pakuočių tiekiantys gamintojai ir importuotojai. Augalų apsaugos produktų pakuočių atliekų kiekis visame pakuočių atliekų sraute (Atliekų sąrašo 15 skyrius) sudaro apie 1 proc. Į šią aplinkybę turėtų būti atsižvelgta PPATĮ pakeitimo ir papildymo projektu numatant, kad gamintojai ir importuotojai gali organizuoti atskirą augalų apsaugos produktų prekinių pakuočių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemą.

Pasiūlymas: Pakeisti PPATĮ 10 straipsnio 3 dalį nustatant išimtį, kad 5 proc. reikalavimas netaikomas išduodant licenciją organizacijai, kuri organizuoja augalų apsaugos produktų pakuočių atliekų tvarkymą.

Dėl PPATĮ papildymo 10¹ straipsniu:

Nustatant augalų apsaugos produktų pardavėjams pareigą priimti iš šių produktų vartotojų tuščias, žemės ūkio ministro nustatyta tvarka išskalautas augalų produktų prekinės pakuotes (10¹ str.2 d.), įstatyme turėtų būti aiškiai nustatyta kokiam būtent teisėkūros subjektui, kokiais pagrindiniais klausimais (pvz., dėl tvarkos, kuria AAP produktų pardavėjas/prekiautojas priims iš vartotojų AAP pakuočių atliekas, išduos priėmimo dokumentą; dėl priimtų atliekų laikinojo laikymo terminų ir tvarkos, kt.) ir iki kokio termino paveda priimti įstatymą įgyvendinančius teisės aktus. Projekte numatyta, kad įstatymas įsigalioja nuo 2024 m. sausio 1 d. Įstatymą įgyvendinantys norminiai teisės aktai turėtų įsigalioti tuo pačiu laiku kaip ir įstatymas. Projekto 8 straipsnio 2 dalyje suformuotas pavedimas nekonkretus tiek teisėkūros subjektų, kuriems pavedama priimti įstatymą įgyvendinančius teisės aktus, tiek pavedimų turinio, tiek pavedimo terminų prasme.

Pasiūlymas: PPATĮ pakeitimo ir papildyme projekte turėtų būti numatyti esminiai klausimai, kuriais įstatymų leidėjas paveda atitinkamam teisėkūros subjektui iki nustatyto termino nustatyti įstatymo 10¹ straipsnio nuostatų įgyvendinimo tvarką.